

19.8.2002

DOC 06518

19.8.02

מות הדרג האזרחי

בעיית הבעיות של ישראל בקיץ 2002 היא העדר דרג מדיני. אריאל שרון ובנימין בן אליעזר לובשים אמנם חליפות אזרחיות, אך מתחתיהן פועם לב צבאי ומעליהן מוח של מ"כ. הם אינם רוצים או אינם מסוגלים להטמיע, חרף המציאות הטופחת על פניהם, את העובדה, שבמלחמה הזאת יש לאמצעים הצבאיים תפקיד מוגבל בלבד. ומכיוון שלצדם מתפקדים כמקבלי החלטות לכל דבר גם מפקדי צבא שעולמם המנטלי לי זהה, ומכיוון שהתקשורת מתפקדת יותר כשפחה של דובר צה"ל יותר מאשר ככלב השמירה שלו, התקבע כאן קונסנסוס, שאת הקונפליקט הזה אפשר לסיים אך ורק בני צחון צבאי.

בכך מגיע לשיאו תהליך, שהחל לפני כחמישים שנה. מאז ניצחה ב-1955 אסכולת "האקטיוויזם הביטחוני" בראשות בן גוריון את אסכולת "האקטיוויזם המדיני" של משה שרת, נשלטת מדיניות החוץ והביטחון של ישראל על ידי תפישה, שלפיה בעיות הביטחון ייפתרו בשימוש באמצעים צבאיים. לעתים, למשל בין מלחמת 1967 ל-1973 או במלחמת לבנון, השימוש בכוח היה בלעדי. במקרים אחרים – למשל, תהליך השלום עם מצרים – לשיקולים לא-צבאיים היה מקום נכבד לא פחות.

כל הבהון את מאזן ההישגים והכישלונות יכול להבין, לאילו תהומות עלולה החשיבה הכוחנית נטו להביא את המדינה ולאילו הישגים יכולה להביא החלופה לה. המצב היום מעמיד בצל גם את התקופות האפלות ההן. בניגוד למלחמת לבנון, שבה שבועות לאחר תחילתה האופוזיציה החלה להתעורר, היום הקונסנסוס נשמר. לקחי ההיטוריה? לא אצלנו.

לציפייה שהמנהיגות הזאת תשכיל להבין כי יש צורך ב"עזר לתמורה בטרם פורע נות", אין בסיס. מי שעולמו המנטלי מורכב רק ממרדפים, איגופים וחיסולים אינו מסר גל להטמיע באמת את מורכבות הסכסוך – למשל, את צורכי היריב בהישגים כדי להגיע לפתרון.

במצב הזה יש שתי אפשרויות: האחת, שנתנגש בקרחון, נכה על חטא ונסכים לקבל כסופו של דבר את ההסדר שאפשר להשיגו כבר היום. האחרת היא הקמת אופוזיציה אזרחית לוחמת, הפעלת לחץ ציבורי מסויי כדי לאזן מעט את תפישת המנהיגות השלטת. ניסיון יום כיפור ולבנון מלמד, שקודם נצטרך להתנגש בקרחון.

ד"ר אורי בריינר

המחלקה ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת חיפה